

“Kasîde-i Bürde’ye Reddiye” Kitapçığına Kısacık Reddiye

Mücteba Uğur*

Kâinâtı, içindeki canlı ve cansız tüm varlıkları yaratan Alemlerin Rabbi Allah Sübhâneh’in insanlığa en büyük lütuf ve ihsanı olan Rahmet Peygamberi Hz. Muhammed (s.)’in İslâmî edebiyatın bir dalına konu olduğu tarihi bir gerçektir. Onu metheden, benzersiz hasletlerini, örnek ahlakını, üstün yaratılışını, hayatının çeşitli safhalarını; nihayet sevgisini işleyen, nazım ve nesir, sayılamayacak kadar çok eser vardır. Denilebilir ki, eli kalem tutan, güzel söz söyleme sanatının ustalığından nasibini almış hayli edip, şair ve hatip mü’min, Allah Resulü (s.)’e övgüler söylemiş; yazmıştır. Daha sağlığında başlayan gayretler, zaman içinde son derece zengin bir edebiyat oluşturmuştur. Bu edebiyatın ürünleri olan na’tlar, hilyeler, mevlitler, mirâciyeler, siyerler... hayli fazladır. Mü’minlerde Resulullah sevgisi var olduğu sürece bu kabil eserlerin arkası elbette kesilmeyecektir.

Hz. Peygamber (s.)’i konu alan edebî eserler, yukarıda da değinildiği gibi, henüz hayattayken görülmeye başlamıştır. Onu öven, çeşitli hasletlerini dile getiren şairlerin başında “Şairu’n-Nebî” (Hz. Peygamber’in Şairi) olarak tanınmış Hassân b. Sâbit gelir. Bu yiğit sahâbî, inandığı, sevdiği, yoluna baş koyduğu sevgili

---

(*) Prof. Dr., Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi.

peygamberini metheden birkaç güzel şiir söylemiştir. Bunlardan birinde “Ben, sözlerimle Muhammed’i övmüyorum. Muhammed’le sözlerimi övüyor, güzelleştiriyorum” diyerek güzel şeyler söylediğini belirtip kendine pay çıkarmıştır.

Hassân’dan sonra sırayı Ka’b b. Zuheyr alır. Ka’b, cahiliye devrinde isim yapmış şairlerden Zuheyr b. Ebî Sulmâ’nın oğludur. Zuheyr, bir şiirinde “ve men” (kim ki) diye başlayan hikmetler söylemiştir. O nedenle Hz. Ömer Zuheyr’i “Eş’aru’l-Arab men kale ve men ve men.” (Arapların en güzel şiir söyleyeni “ve men ve men” diyendir) sözüyle nitelemiştir. Ka’b’ın kardeşi Buceyr de şairdir.

Hz. Peygamber (s.)’in peygamberliği, daha sonra Medîne’ye göçettiği haberleri yayılınca Buceyr, durumu anlamak üzere Medîne’ye gelir. Müslüman olarak sahâbiler arasındaki şerefli yerini alır. Bunu duyan Ka’b kardeşine hitaben dokunaklı bir şiir söyler. Hz. Peygamber (s.) aleyhinde de bulunduğundan “demi heder” edilir. Nerede görülürse öldürülecektir.

Bunun üzerine Buceyr kardeşine haber göndererek müslüman olup Hz. Peygamber (s.)’in affına sığınmaktan başka kurtuluş yolu olmadığını bildirir. Kardeşinin bu tavsiyesi üzerine Ka’b, “kurbağaların bile sıcaktan kapkara olmuş sırtlarıyla kavruldukları”; “boz çekirgelerin çakılları itelediği” son derece sıcak bir günde Medîne yollarına düşer. Yolda İslâmî edebiyat içinde ilk sıralarda yer alan meşhur “Bâned Su’âd” (Su’âd uzaklaşıp gitti) matlaıyla başlayan kaidesini inşad eder. Medîne’ye varınca bir tanıdığını yanına alarak sabah namazı vakti Mescid’e girer. Allah Resulü (s.) namazı kıldırmıştır. Yönünü sahabilere dönmüş, onlarla konuşmaktadır. Yanına sokulan Ka’b, mübarek elini tutar. Aralarında şöyle bir konuşma geçer.

- Yâ Resûlullah! Ka’b b. Zuheyr gelmiş. Senden aman dileyecek. Tевbe edip müslüman olacak. Onu sana getirsem kabul eder misin?

- Peki.

- Ka’b benim ya Resûsullâh!⁽¹⁾

Ka’b kendini tanıttınca sahâbiler arasında kıpırdanmalar olur. Hz. Peygamber (s.)’in emrini yerine getirmek isteyen birkaçı silahına sarılır. Ne var ki Mescit’te, daha da önemlisi Hz. Peygamber (s.)’in huzurundadırlar. Ondan herhangi bir işaret olmadan bir şey yapmaları mümkün değildir. Zaten Hz. Peygamber (s.) Ka’b’ın “korku ve heyecandan ödü patlarcasına” okuduğu kasidesini dikkatle dinlemektedir.

1 Doç. Dr. Mehmet Çakır, Arapzade M. Nuri Efendi’nin Bâned Su’âd Kasidesi Şerhi Üzerine, (Sempozyum Tebliği), Türk Kültüründe İz Bırakan İskilipli Alimler, T. Diyanet Vakfı Yayını, Ankara 1998, sh. 397 vd. Karşılaştırınız, İskilip Müftüsü Mehmet Emin, Bâned Su’âd, İstanbul 1302 Sh. 4 vd.

Memnun olduğu yüzünün ifadesinden açıkça belli olmaktadır. Ka'b, şiirinin "Duydum ki Allah Resûlü beni cezalandıracakmış. Oysa ondan yalnızca af umulur" manasına gelen beytine gelince "Öyle deme. Resulullah katında af makbûldür (boldur) de" buyurur. Kaside bitince "Ka'b'ı rahatlatmak, İslam oluşunu gönlüne sindirmek, kasidesini beğendiğini göstermek üzere" sırtından kaftanını çıkarıp hediye eder. Az önce silahına davranan sahabileri bu sefer büyük bir sevinç ve tebrik heyecanı sarmıştır⁽²⁾.

Hz. Peygamber (s.)'i metheden ilk şiirlerden olan "Bâned Su'âd" Kasidesi gerçekten güzel, anlamlı ve sanatkârâne söylenmiş bir nazımdır. Özellikle Kur'ân-ı Kerim'in nazil olduğu sıralarda yaşayan Arapça için eşsiz bir belge niteliğindedir. Ancak bu güzel kasideyi, şairi belki de can korkusu altında söylediğinden, pek fazla aşıkâne bulmayanlar vardır.

Hz. Peygamber (s.)'i metheden şiirler söylemek ebedî aleme göçetmesinin ardından olanca hızıyla devam etmiştir. Odağından Resulullâh (s.) bulunan, ediplerin, şairlerin, hatiplerin İslamî edebiyata ayrı bir renk katan eserleri arasında ilk sıraları na'tlar alır. Sonra diğer kasideler gelir. Bunlar arasında birkaçı, belagat yönünden zirveye ulaştıklarından kısa bir zaman dilimi içinde yaygınlaşmış ve İslamî edebiyat klasikleri arasına girmiştir.

Konusu ve sanat değeri itibariyle hepsi de birer edebî şahaser olarak kabul görmüş bahis konusu şiirlerden biri, hicrî yedinci asır (milâdî 13.) meşayihundan Şerefuddîn Ebu Abdillâh Muhammed b. Sa'îd ed-Dûlâsî el-Busîrî'nin (608-696 h./1211-1296 m.) el-Kevâkibu'd-Durriyye fi Medhi Hayri'l-Beriyye adını verdiği kasidesidir. Daha çok Kasîde-i Bürde adıyla tanınan bu kaside, Hz. Peygamber (s.)'in doğumunu, miracını, cihadını anlatan; onu, Kur'ân-ı Kerim'i metheden, şiirsel ve aşıkane anlatımıyla dikkat çeken nefis bir şiirdir. Hemen her mısrasında mecaz, cinas, tenâsüb, kinâye, isti'âre gibi edebî sanatlar kullanılarak mana ve bakımından ince ve zengin hale getirilmiştir. Öyle beyitleri vardır ki, Busîrî Merhum'un kerametine hamledilmiştir.

Na't vadisinde yazılmış, Hz. Peygamber (s.), aşkını, Kur'ân-ı Kerim sevgisini çok güzel bir anlatımla işleyen Kasîde-i Bürde, ilk ortaya çıkışından günümüze kadar asırlarca şevk ve zevkle okunmuştur. Tasavvuf erleri arasında bu güzel kasideyi "vird" edinenler hiç de az değildir. Hastalarına okuyup -Allah'ın izniyle- şifra bulanlar; herhangi bir haceti için okuyarak Allah'a sığınan, sonunda umduğunu

2 Önceki notta adı geçen ilk eser.

bulanlara dair ilginç olaylar anlatılagelir. Pek çok meraklısı tarafından ezberlenmesinin yanında tecrüme ve şerhedenler, tahmîs, tesdîs, tesbî, tadmîn gibi bağılı çalışmalar yaparak güzel eserler verenler hayli fazladır⁽³⁾. Bu eserler odağında Hz. Peygamber (s.)'in olduğu geniş bir külliyat oluşturmuştur.

Bağılı Çalışmalardan Örnekler

İslâm kültür ve edebiyatına geniş çapta hizmet ederek değerli eserler vermiş olan Osmanlı-Türk alimleri ve şairleri Kasîde-i Bürde'ye gereken önemi vererek değerli eserler ortaya koymuşlardır. Bunlardan birkaçını anmak yerinde olacaktır.

a. Çevirileri

Kasîde-i Bürde'nin Türkçe çevirilerinden bir kısmı manzûm bir kısmı düz yazı şeklindedir. Düz yazı şeklinde olan çevirilerinden biri Sivaslı Sûzî Ahmet Efendi'ye aittir (öl. 1246/1830). Değerli alim İbn-i Kemal'in de bir çevirisi vardır. Bu alimlerden başka Türkzade Hafız M. Ziyaeddin, Abidin Paşa, Muhammed Mekki Efendi, Edirne müftüsü Muhammed Fevzi Efendi ve daha birkaç Türk alimi kasideyi Türkçeye kazandırma himmetine kalkışanlardır.

Manzum çeviri de hayli fazladır. İçlerinden şunları anmakla yetineceğiz.

1. Lâlî Ahmet Efendi (ö. 971/1563) çevirisi,
2. Şemsuddîn es-Sivâsî (ö. 1006/1597) tercümesi,
3. Abdülhay Efendi (ö. 1117/1705) tercümesi,
4. Süleyman Nahîfî Efendi (ö. 1151/1738) çevirisi.

Allah rahmet etsin, Süleyman Nahîfî Efendi çevirisinde kasidenin vezin ve kafiyesini aynen kullanmıştır. Matla beytinin çevirisi şöyledir:

“Zikrettiğinden midir yârân-ı zî Selemi
Mezceyledin dîdeden ceryeden âba demi”⁽⁴⁾.

---

3 Prof. Dr. Mahmut Kaya birazdan anılacak Kasîde-i Bürde'yi tanıtmaya yazısında “tesbit edebildiğimiz kadar, kasîdeye yapılan şerhlerin sayısı 110, tahmîsler 58, tesdîsler 16 civarında olup...” diyor. Türkiye dahilinde İnternet'e bağılı 98 kütüphanede mükerrerlerle birlikte 400'e yakın şerh tahmîs, terceme gibi bağılı çalışmalar görülüyor. Bursalı Tahir Efendi Niyâzî-i Mısrî'nin arapça bir tesbî'i olduğunu, basıldığını kaydediyor. Osmanlı Müellifleri, İstanbul 1333, 1/173.

4 Basılıdır.

b. Tahmisleri

Kasîde'nin her beytine Türkçe veya Arapça üç mısra ekleyerek "tahmîs" edenler de hayli fazladır. Bunlar arasında bazılarının eseri çok tutunmuş; fazlaca rağbet görmüştür. En meşhur birkaç tanesi,

1. Tahmîs-i Kasîde-i Bürde: Şeyhülislam Muhammed Es'ad Efendi (ö. 1034/1624).

2. Tahmîs-i Kasîde-i Bürde: Süleyman Nahifi Efendi;

3. Tahmîsu Kasîdeti'l-Burde: Abdullah Salâhî el-Uşşâkî (ö. 1196/1781).

4. Tevessül: Muhammed Mekki Efendi (1126-1212 / 1714-1797). Çeviri ve şerhiyle birlikte. Tahmîs, vezin ve kafiye zorlamasından olacak, hayli çetrefil ve ağıdalıdır. Nisbeten sade gördüğümüz matla beytinin tahmisi:

"Çıkarmayub der-i dilden mesâlik-i haremi
Hemîşe yâd idüb ahbab yar-i muhteremi
Aceb bu girye-i hasret bu eşk-i dem-bedemi

E min tezekkuri cîrânın bi zî-selemi

Mezecte dem'an cerâ min mukletin bi-demi"⁽⁵⁾.

5. Edirne Müftüsü, Muhammed Fevzi Efendi'nin tahmisi⁽⁶⁾.

Türkçe: "Ammâ ne dersin şu kâfirlerin hasedin
Fermân-ı Yezdânın ahkâm-ı bî-adedin
İnkâr idüb taptılar asnâm-ı pür kesedin

Kad tunkiru'l-aynu dav'e's-Şemsi min remedin
Ve yunkiru'l-femu ta'me'l-mâ'i min sekami"⁽⁷⁾

Arapça: "Emmâretî kad asat, ammet me'semehâ
Ve kullemâ lemmethâ zâdet mezâlimuhâ
Lâkinne mağfirete'l-Ğaffâri ta'smuuhâ

5 Tevessül, İstanbul 1300, s. 8.

6 Bu tahmisi görme fırsatı olmadı. Türkzade M. Ziyaeddin imzalı el-Ğurretu'l-Mudî'e isimli basılı şerh ve tercümedeki nakillerden muttali olduk. Yazar alıntılarında çok kere "tahmisinde" diyerek nakillerde bulunuyor. Bir yerde de "arabî tahmisinde" diye tasrih ediyor. Artık Muhammed Fevzi Efendi Merhum'un tahmisi mülemmâ mıdır, yoksa Arapça ve Türkçe iki ayrı tahmisi mi vardır? Bu sorunun cevabını -inşallah- ilerde yapmayı düşündüğümüz ayrı bir araştırmaya bırakıyoruz. Misallerimizi de Arapça ve Türkçe olarak ayrı ayrı verdik.

7 104. beyit. el-Ğurretu'l-Mudî'e, İst. 1311, s. 257.

Le'alle rahmete rabbî hîne yaksimuhâ
Te'tî alâ hasebî'l-ısyâni fi'l-kısamî"⁽⁸⁾

6. el-Makalâtu'l-Hisân alâ kasîdeti'l-Hisân me'a Tahmîs: Yemlîhâzâde Mustafa Kâmil Efendi (ö. 1294/1878)⁽⁹⁾.

Kaside-i Bürde, İngilizceye de tercüme edilerek yayınlanmıştır.

Çağdaş Bir Çeviri ve Türkçe Söyleyiş

“Erenlerin himmeti eksik olmaz” denir. Geçtiğimiz yılın son ayında İstanbul’da yayınlanan Altınoluk Dergisi’nde Prof. Dr. Mahmut Kaya’nın **İmam Busîrî ve Kasîde-i Bürde** başlıklı bir yazısıyla birlikte Kasîde-i Bürde’nin ilk altı beytinin metni, meâli ve “Kasîde-i Bürde’yi Türkçe Söyleyiş” unvanı altında manzum çevirisi yayınlanmaya başladı⁽¹⁰⁾. Metinle birlikte mealin ve manzum çevirinin yayını halen devam ediyor.

“Reddiye”

Buram buram Resulullâh aşkı kokan Kasîde-i Bürde’yi zevk ve hayranlıkla okuyan bir kişi olarak Altınoluk’ta yayınlanan çeviri ve Türkçe söyleyişe gerçekten sevinmiştim. Ancak sevincim uzun sürmedi. Bir “reddiye” yazıldığını duydum. İçime bir burukluk geldi. Yazıldığı tarihten bu güne kadar milyonlarca müslümanın yıllarca okuduğu, gönülleri Resulullah aşkıyla tutuşturmak gayesiyle yazılmış bu güzelim kasideye -haklı veya haksız- karşı çıkmak ona gösterilen sıcak ilgiye gölge düşürebilirdi. İçerdiği iddialar en azından müslümanların kafalarını karıştırabilirdi. Üstelik böyle bir reddiyenin yazılmasında ciddî bir zamanlama hatası yapılmıştı. Gerçi söz konusu reddiyenin adından içeriğini tahmin etmek hiç de zor değildi. İslam tarihi boyunca hemen hiç eksik olmayan mezhepler ve ideolojiler arası sürtüşmeler düşünüldüğünde rüzgarın ne yönden estiğini kestirmek kolaydı.

Kasîde-i Bürde’ye Reddiye kitapçığını elde edip dikkatle okuyunca tahminler doğru çıktı. Görüldü ki ismi büyük, cirmi küçük bir kitapçık. Dahası, dar kalıplar içinde kalmış bir ideolojinin bazı fikirlerini reklam etmek üzere yazılmış sıradan

8 156. beyit. a.g.e.

9 Osmanlı Müellifleri, 2/23.

10 Kasîde-i Bürde’yi Türkçe Söyleyiş, bildiğimiz kadarıyla çağdaş Türk Edebiyatının konusundaki ilk eseridir. Böyle yararlı bir hizmete kalkışan Prof. Dr. Mahmut Kaya Hocamızı ve başarısını candan kutluyoruz.

bir çalışma⁽¹¹⁾. Ciddî bir eleştiri veya edebî tenkit türünden bir eser olması şöyle dursun, okumak zahmetine katlanmaya değmez türden.

Birazdan değinileceği gibi bütün iddiaları, İmâm Busîrî Merhum'un Hz. Peygamber (s.)'i methederken söylediklerinde bazen kullandığı mecaz, istiare veya kinaye gibi edebî sanatlarla anlattıklarını çoğu zaman hakikat manasına alarak şirk ve küfür bataklığına saplandığı noktasında özetlenebilir. Bu görüşlere cevap yazarak Busîrî'yi savunan sapıtmış biri(!) onu savunayım derken daha beter şirk içine düşmüştür!

Ağır bir itham olduğu kadar sahibini vebal altında bırakan bu iddianın dayanağı, hanbelîlerin çoğunlukta olduğu bir kısım İslâmî alimlerinin bazı konulardaki farklı görüşleridir. Söz gelimi Allah'ın sıfatları, müteşabih, istiva (Cenâb-ı Hakk'ın tecellisi), vesile, şefaât, Hz. Peygamberin kabrini ziyaret... ve benzeri konularda Ehl-i Sünnet alimlerinden ayrılmışlardır. Görüşlerinde yer yer ifrat ve tefrite düştüklerinden diğer mezheplere mensup alimlerin tepkisini çekmişlerdir. Bu ise yer yer sürtüşmelere, kargaşaya, anarşiye, hatta kan dökülmesine yol açmıştır. Meselâ el-Herevî (öl. 481 h./1088 m.); Abdulğani el-Makdisî (öl. 600 h./1203 m.); İbn Teymiye (öl. 728 h./1327 m.) kimi konulardaki sert tutumu nedeniyle başı derde girenlerdendir. Zamanının Hadis Hafızı derecesine yükselmiş, Umdetu'l-Ahkâm, el-Kemâl gibi ölümsüz eserler vermiş büyük hadis alimi Abdulğani el-Makdisî'nin görüşleri yüzünden küfre düştüğünde icma olduğu nakledilir. Diğer mezheplerden alimlerin sert tepkileri karşısında Şam'dan Mısır'a kaçmak zorunda kalmış; burada öldürülecekken eceli yetişip kurtulmuştur. İbn Teymiye birkaç kez hapse atılmıştır.

İfrat ve tefrite kaçan görüşlerin uzantısı olarak aynı alimlerin salih kişileri övmekte aşırı gitmeyi; salih alimlere ve evliyaya tazimde aşırılığı küfre nisbet etmek gibi diğer mezheplerden ayrıldıkları konuların Kasîde-i Bürde'ye Reddiye kitabının yazılışında önemli payı olduğu şüphe götürmez. Nitekim, Hz. Peygamber (s.)'in kaldırdığı cahiliye adetlerine dair bir kitap yazan Muhammed b. Abdilvehhâb (1115-1206 / 1703-1791) kitabının 17. babını "Salihler hakkında aşırı gitmek" konusuna ayırmıştır. Burada şöyle der: "Salih alimler ve evliyaya tazimde aşırılık (da Hz. Peygamber'in kaldırdığı cahiliye adetlerindedir). Bundan sonra Tevbe Suresi'nin 30. ve 31. ayetlerini ekleyip şu yorumu yapmıştır: "Bu ayete göre insanların haram kılan, helal eden, yaratıklar üzerinde tasarrufta bulunan, bir zararı

11 Abdurrahman b. Hasan, Kasîde-i Bürde'ye Reddiye, Çeviren: Harun Ünal, Hazırlayan Abdulvahid Metin. Tevhid Yayınları, İstanbul, tarihsiz. 2+101 s.

gidermek veya bir çıkar sağlamak uğruna bağırıp çağıran ruhbanları Rab'lar edinmek, cahiliye araplarına sonradan geçmiş cahiliye işidir. Bugün yeryüzünün doğusunda batısında Hz. peygamber (s.)'in "Sizler sizden öncekilerin sünnefine karşı karşıya uyarınız. Öyle ki onlar keler deliğinden girseler siz de girersiniz..." sözüne uygun olarak böylelerinden arta kalanlar vardır. Günümüzde görüyoruz ki insanlar Allah'tan ve rızasına uyan dinden yüz çeviriyor; bid'atlerle meşgul oluyorlar. Böylece dalaletle düşüyorlar. Din, bid'at ve dalalet üzere olanlardan inliyor. İslam ise apaçık bela içinde kalıyor"⁽¹²⁾.

Muhammed b. Abdilvehhab, bir başka yerde 42. konuya "Nebiler ve Resuller Hakkında Aşırı Gitme" başlığını koymuş ve bir ayet vermiştir. Meali şöyledir: "Ey Ehl-i Kitap! Dininizde aşırı gitmeyin. Allah'a karşı hak olandan başkasını söylemeyin"⁽¹³⁾. İzleyen yorumunda da "Bir yaratığı övmeye aşırı gitmek putlara ve salihlere tapmanın en büyük sebebidir" yargısına varmıştır⁽¹⁴⁾.

Bu ifadeler açıkça göstermektedir ki Muhammed b. Abdilvehhab da peygamberlere, salih alimlere ve de evliyaya saygı gösterme konusuna hanbelilere özgü bakış açısından yaklaşmış; böylece İbn Teymiye, İbn Kayyimi'l-Cevziyye gibi alimlerin izini sürmüştür. Aslında "Kasîde-i Bürde'ye Reddiye" kitapçığının yazılmasında temel dayanak, tekrar edelim, bu bakış açıdır.

Bugün dünya müslümanlığının öbek öbek birikmiş hayli sosyal, ekonomik siyasal problemleri varken; müslümanlar arasındaki bağlar alabildiğine gevşemiş ve neredeyse kopma noktasına gelmişken, başka eser bulunamamış gibi, ayrılığa çanak tutan bir kitapçığı tercüme etmek kadar yayınlamak da "gaflet" denilmeye layık, acaip bir tutumdur.

Gelelim asıl konumuz olan "Kasîde-i Bürde'ye Reddiye" kitabındaki bazı fikirlerin irdelenmesine,

1. Adı bir kaç kez anılan kitapçığın yayınevi adına yazılmış önsözünde "... Hristiyanların Meryem Oğlu İsa'yı övdükleri gibi öven "Bürde" adlı kitap hakkında yazıldığı" kaydedilmiş⁽¹⁵⁾. Yazarı Abdurrahman b. Hasan, bu manzumede ki aşırılıkları tesbit ederek gerekli açıklamaları yapmış. Aynen naklediyoruz. "...Fakat sapığın biri, bu haklı itirazlara karşı çıkmış ve "Bürde" adlı manzumenin

12 Muhammed b. Abdilvehhab, Mesâ'ilü'l-Cahiliyye'letî, Halefe Fihâ Resûlullah (S.) Ehle'l-Cahiliyye, 3. Baskı, Kahire 1394 sh. 20.

13 Nisa Suresi, 171.

14 Muhammed b. Abdilvehhab, A.g.e., sh. 49.

15 Yayıncılar daha ilk satırlarda çelişkiye düşmüşler. Bir yerde Kasîde-i Bürde'ye kitap, iki satır sonra manzume demişler.

savunuculuğunu yapmış ve İmâm Busîrî’den daha beter şirk içine girmiştir. Yazar böyle bir sapıklığı görünce insanların şirk ve küfür bataklığından kurtulmaları için bu kitabı hazırlamış...”

Kitabın telif sebebini anlatan bu yakışsız ifadeler ilk bakışta hac ve umre maksadıyla Hicaz’a giden Müslümanların Medine’de Resulü Ekrem (s.)’in saadetli huzurlarında divan durup salat ve selam okumak istediklerinde güvenlik kuvvetleri tarafından itilip kakıldıklarını, yetmiyormuş gibi “haram... Haram...” bağırışlarıyla döğüldüklerini hatırlatıyor. Olaylar farklıdır ama gerekçe aynıdır.

Kaside-i Bürde’ye Reddiye kitabını yayımlayan yayınevinin söylediklerine bakılırsa, Kaside yazarı İmâm Busîrî ve onu savunmaya kalkan bir mü’min dalalet bataklığına saplanmışlardır. Onların bu halini gören yazarın hamiyeti galeyane gelmiş ve insanları Kaside-i Bürde okuyarak düştükleri şirk ve küfür bataklığından kurtarmak üzere bu kitapçığı yazmış!

İnsan bu satırları okuyunca “fe-Sübhânallah” demekten kendini alamıyor. Anlaşılan çağımız müslümanları, kendilerini küfürden kurtarmak yolunda gayret göstererek kitabını yazan Abdurrahman b. Hasan’a çok şey borçlular!

Kuşkusuz mü’min gönüllerde Resulullah sevgisini tutuşturmak üzere yazılmış bir kasidenin kimi yerlerini abartılı bulanlar olabilir. Ancak bunları yazan şairin, Hz. Peygamber (s.)’i öveyim derken -Allah korusun- küfür ve şirk bataklığına sürüklendiğini iddia etmek oldukça veballidir. Ümmisinden alimine hiçbir samimi mü’min gözü mezhep taassubu veya ideoloji dumanyıyla kararmadıkça böyle bir iddiaya cesaret edemez. Teoride böyle olduğu gibi gerçekte de böyledir; çünkü hiçbir müslüman Hz. Peygamber (s.)’i hristiyanların Hz. İsa (a.s.)’ı vasfettikleri gibi -hâşâ- uluhiyet şaibesi uyandıracak biçimde övmeyiz. Ne kadar abartılı konuşsa da onun hakkında Kur’an-ı Kerim ve sahih hadislerin çizdiği sınırlar dahilinde kalmaya özen gösterir. Haddi asla aşmaz. Bilir ki bu imanı ile ilgilidir. Ayağı kayarsa Hz. Peygamber (s.)’i ne methetmenin kıymeti kalır, ne de onu sevmenin.

İmâm Busîrî ise hatırı sayılır bir muhaddis, tasavvuftan nasibini alma yolunda bir salık, en mühimi, Resulullah aşkı Allah’a giden yolda vasıta kılınmış bir tasavvuf eri olarak söylediği şiirdeki aşırılıkların kendisini nereye götüreceğini bile bile -Allah korusun- şirk ve küfür kokan aşırılıklara nasıl düşebilir? Kasidesinin 43. beytinde “Hristiyanların peygamberleri hakkındaki iddialarını bırak. Onun hakkında istediğin övgüyü yap” diyerek Hz. Peygamber (s.)’i methederken hristiyanların durumuna düşmemeyi, onu insani hasletlerle övmeyi baz olarak almak gereğini vurgulamışken kasidesinin “hristiyanların Hz. İsa’yı övdükleri gibi övmesinden” bahsetmek hiç de isabetli olmamıştır.

2. Yazar Abdurrahman b. Hasan kitabının başında “Bürde” adlı kasidenin bazı

beyitlerinde yer alan “büyük şirk seviyesindeki aşırılıklara” yer vereceğini söylemiş. Devâm ederek bazı yerlerinde ulûhiyet ve rubûbiyetle ilgili bir takım özellikler Allah’tan başkasına verilmek suretiyle İristiyanlara benzer ifadeler kullanıldığını ileri sürmüştü. (s.5)

Bu satırları ister istemez okuyunca da bir “fe-Sübhanallah” demek lazım. Tutarsızlık, tercüme bozukluğu öyle sırtıyor ki. Ne demek birtakım özellikler? Allah Sübhâneh -hâşâ- cisim midir ki özelliklerinden bahsedilebiliyor?

İmdi, herkes tarafından bilinmektedir ki Hz. Peygamber (s.), Kur’ân-ı Kerim’in paralelinde kendisini insan olarak tanıtmıştır. Onun diğer insanlardan farkı kendisine vahiy gelmesidir. Yine ümmisinden, cahilinden alimine kadar bütün müslümanlar Allah resulünü, üstün yaratılışı, yüksek ahlakı, kemale ermiş hasletleri ve olağanüstü yetenekleriyle bilirler. Onu “örnek insan, üstün insan” tanırlar. Allah Sübhâneh’e ait ulûhiyet ve rubûbiyet sıfatlarından hiç birini -ima yoluyla, yanlışlıkla, bilmeden dahi olsa- ona nisbet etmek hiçbirinin aklının ucundan geçmez. Kısacası onu insan bildiklerinden insana ait özellikler ve hasletlerle anarlar. Methederken bu sınırı asla aşmazlar. Öyle olunca “Kasîde-i Bürde’nin bazı beyitlerinde büyük şirk seviyesinde aşırılıklara yer verildiği” iddiası, afâkî olmaktan öte hiçbir değer taşımaz. Kaldı ki, bu iddianın neye göre ortaya atıldığı göz önüne alındığı zaman “desteksiz atış” kabilinden olduğu kendiliğinden açığa çıkacaktır.

Yanlışlıklar Bir Arada

Abdurrahman b. Hasan, kitabının bir yerinde Kasîde-i Bürde’nin 152. beytini ele alarak Busiri’nin burada “ibadetin özü olan duayı Allah’tan başkasına çevirdiğini; söylediklerinin Allah’tan başkasına sığınmayı, ondan medet beklemeyi ve ona yönelmeyi içerdiğini... bunu Allah’tan başkasına yapmanın şirk olduğunu” ileri sürmüştü. (s. 17).

Burada önce beytin Türkçeye yanlış çevirildiğini görüyoruz. Yanlış çeviriden hareketle ortaya atılan iddia da yanlış. Varılan sonuç da doğru değil⁽¹⁶⁾.

16. Birinci mısradaki “mâ” edatına soru edatı gibi mana vererek “neden” diye çevirmek de yanlıştır. Doğrusu “benim için yoktur” olması gerekir. “Bu sözler, Allah’tan (c.c.) başkasına sığınmayı, ondan medet beklemeyi ve ona yönelmeyi içerir... Bu ibadetlerin en yücesidir ve bunu Allah’tan başkasına yapmak şirktir” denirken açık bir çelişki sergilenmiş. Metinde olması gereken zamirlerin veya işaret sıfatlarının yerini tayin edemeyen mütercim anlaşılabilir boyundan büyük işe kalkışmış.

İlkin çeviri yanlışını düzeltelim. İkinci mısradaki “hulûl” sözcüğü, ölümün kastedildiği “umumi olay” manasına gelen “el-Hadîsu'l-Amemi”nin tamlananıdır. Halbuki çeviride mana bakımından bir başka yere bağlanmış gibi kabul edilmiş. Dolayısıyla “bütün insanlar için umumi olay geldiğinde (yani ölüm belası eriştiğinde)” denileceği yerde “herkesin yaygın bir halde başkalarına hululünde...” denilmiş. Beytin doğru anlamı şöyle verilebilir. “Ey yaratılmışların en Kerimi! Umumi bela gelip çattığında benim için senden başka sığınacak kimse yoktur.”

İltica da denilen bir kula sığınmakla “isti’aze” terimiyle ifade edilen Allah’a sığınmak arasındaki mana ve maksat farkını bilmeyen yoktur. Kula sığınmak tehlike anında koruması altına girmek veya bir ihtiyacı gidermek üzere yardım dilemek veyahut ta af beklemek gibi anlamlara gelir. Allah’a sığınmak ise “bir şerden kurtuluş için korunma veya günahlardan af ve mağfiret talep ederek yalvarmak” demektir. Böyle iken tamamen farklı iki terimden birini diğeri yerine koymak, en azından, çarpık bir mantık sergilemek olur. Burada bir an düşünmek gerek. Asr-ı saadetin altın yıllarında Medîne havalisinden, hatta uzak yörelerden gelerek Allah Resulü (s.)’e iltica edenler, “aman” dileyenler ona sığınırken ikinci manada mı sığındılar? Asla. Şu da var, kulâ sığınmak, daya ziyade ondan mağdi bir şey beklentisiyledir. Bu ise sığınılan kimsenin cömertliğiyle sağlanır. Bu inceliğe binaendir ki Busîrî Merhum bu beyte “Ey yaratılmışların en kerimi” hitâbıyla başlamıştır.

Bunlar dünüldüğünde Hz. Peygamber’e ait olduğu açıkça belli olan bir hitabı Allah’a hitap yerine koyarak ahkam kesmek, bilhassa “ibadeti Allah’tan başkasına çevirmek” iftiraya dönen asılsız bir itham olmuştur.

3. Yazar, 19. sayfada “Mülkün sahibi Yalnızca Allah’tır” başlığı altında Kasîde-i Bürde’nin 154. beytine ilişmiş. Daha önce olduğu gibi bazı lakırdılar etmiş. İbarelerini Türkçeye çeviren şöyle çevirmiş. “Doğrusu dünya ve ahiret senin cömertliğin sayesinde. Levh-i Mahfûz ve Kalem’in ilimleri de senin ilmindedir.”

Kısmen doğru bu çevirinin ardından “Bilinen bir gerçek var ki cömertlik ancak kişinin varlıklara sahip olmasıyla mümkündür. Şaire göre ise dünya ve ahiret Allah’ın değil, övdüğü kişisindir” denilmiş.

Burada da hem çeviride hem de söylenende öylesine feci bir çarpıklık olduğu derhal kendini belli ediyor. Açıklayalım. Metindeki “min” harfi cerrine ilk mısranın çevirisinde doğru mana verilmiş. “Dünya ve ahiret cömertliğin sayesinde” denilmiş. Önemli bir nükteyi dile getiren asıldaki, darretehâ (kuması, benzeri) sözcüğünün çeviriye yansımaması dışında altına ben de imzamı atarım. Ama yorumdaki “şaire göre dünya ve ahiret Allah’ın değil, övdüğü kişisindir” yargısına katılacak akli başında bir müslümanın bulunabileceğini zannetmiyorum.

“Cömertlik, ancak kişinin varlıklara sahip olmasıyla mümkündür” ifadesine gelince, “evvel yoğ idi, işbu rivayet yeni çıktı.” Fe-Sübhânallah! Düşünmek gerek, Hz. Peygamber (s.) hangi varlıklara sahipti ki bütün sahabiler onun cömertliğinden bahsetmişler; hemen hepsi “mâ ra’aytu ecvede min Resulullah (s)” (Resulillah (s.) kadar cömert kimse görmedim) diyerek bir gerçeği vurgulamışlardır.

“Şaire göre dünya ve ahiret Allah’ın değil, övdüğü kişindir” ifadesi de ayrı bir dert. “Ya Resulallah! Dünya ve dünyanın zıddı ahiret senin cömertliğin sayesinde” demek olan bir ibareyi hangi akıl, hangi mantık, hangi bilgi “dünya ve ahiret Allah’ın değil, övdüğü kişindir” manasına alabilir? Tahmini bile müşküldür. Dahası az-buçuk bilgi ve idrak sahibi olanlardan “mülkün sahibi Allah’tır” yargısına katılmayan bulunabilir mi, bilinmez. Kur’an-ı Kerim sayısız yerde bunu vurgulamışken Busîrî çapındaki bir tasavvuf erinin aksine kalam etmesi nasıl düşünülebilir? Kaldı ki yazar beş vakit namazında okuduğu Fatıha’daki “mâlikî yevmiddîn” nazımının ne anlama geldiğini, hiç şüphe yok, çok iyi bilir. Bununla birlikte okuduğu Kur’ân-ı Kerim ayetleri arasında “li’lâhi mâ fi’s-Semâvâti ve’l-Ard” nazmıyla da çok karşılaşmıştır. Şu hale göre -ne maksatla olursa olsun- kalkıp dünya ve ahiret mülkiyetinin Allah’tan başkasına nisbet edildiğini nasıl ileri sürebilir, anlamak mümkün değildir.

Yazar bir sayfa sonra bahse konu beytin ikinci mısraı üzerinde durmuş. “Levh’in ve Kalem’in ilimleri de senin ilmindedir” ifadesinin öncekiler gibi olduğunu söylemiş. Devamında “İlmi her şeyi kuşatan Yüce Rab hakkında bunu söylemek asla caiz değildir” demiş. Burada da bir yanlış anlama söz konusu. Metindeki “min” harfî cerrine ba’z değil, sebebiye manası verilmeliydi. O takdirde mana “Levhin ve kalemin ilimleri, senin Rabbinin sana öğretmiş olduğu ilmin sebebiyle insanlara malum olmuştur” şekline girer; doğru olurdu.

Bilinen bir gerçek vardır. İnsana her şeyi öğreten Allah’tır. Hz. Peygamber (s.)’e de bilmediklerini öğreten O’dur. Sana bilmediklerini de O öğretti mealindeki ayet¹⁷ bunu vurgular. Kuşkusuz “Levh ve Kalem” hakkındaki bir kısım bilgiler de Allah’ın Resulüne öğrettiklerindedir. Bunun böyle olması gayet tabiidir. Resulullah (s.) bilecektir ki haber verecek, öğretecektir. Bir yandan Levh’ten kalemden bahseden ayet tebliğ ederken, diğer yandan bunların hikmetini bilmemesi düşünelemez. Öyle olunca üzerinde durulan beytin ikinci mısraı Levh ve Kalem hakkında insanlığın bildikleri, Allah’ın sana öğrettiği bilgiler nedeniyledir, anlamına

17. Nisa Suresi, 113.

gelmektedir. Şu hale göre beytin tamamı, tevilsiz olarak “Ya resulallah! Dünya ve dünyanın zıddı olan ahiret senin cömertliğin sayesinde. Levh’in ve Kalem’in ilmi, Allah’ın sana öğrettiği bilgi dahilindedir. Sen öyle yüce bir mevkidesin ki, benim gibi aciz bir Allah kuluna şefaet etmene yetersiz kalmaz” anlamını vermektedir.

Şu da var, dünya ve ahiretin Resulullah (s.)’in cömertliğine nisbet edilmesi mecazdır. Hz. Peygamber (s.) zikredilerek her iki alemin Allah’ın mülkü olduğu kastedilmiştir. Çünkü bunları yaratan O’dur. Yaratan’ın yarattığına sahip olması kadar tabii bir şey olamaz.

Üzerinde durulan beyit şu anlama da gelir. “Yâ Resulallah! Dünya ve ahiret hayrının hasıl olması, senin cömertliğin sayesinde. Zire sen insanları bu hayırlara ulaştıracak yolları gösterdin. Her şeyi beyan ettin. Onlara muhtaç oldukları hidayet yollarına götüren ilmi irfanı bol bol verdin. Hiçbir şeyi gizlemedin. Neye sahipsen insanların istifadesine sundun...” Bu mana da yabana atılacak gibi değildir.

Bu bahsi Muhammed Mekki Efendi’nin mütalaası ile bitirmek istiyoruz. İkinci mısraı açıklarken şöyle diyor: “... Hz. Peygamber (s.)’in zatı, ilahi zat ve sıfatlara dair bilgileri, kudsî sırlara marifeti, öteki bazı bilgileri havi olmakla Levh ve Kalem’de olan bazı malumat dahi onun ilminden bazıları olduğunu ifade kastedmiştir”⁽¹⁸⁾.

4. Yazara göre “... Cahillerin kalplerine şirk ve bid’at sevgisi ekilmiştir. Onlar bu bid’atleri iyi ve güzel buluyor, tevhid ve sünneti inkâr ediyorlar. Hakkı ortadan kaldırmak için batılı öne sürüp mücadele ederek hem kendileri sapıtıyor, hem de başkalarını sapıtıyorlar.” (s.23)

Bu ifadedeki aşırılık bir yana bazı doğrularına katılmamak mümkün değildir. Evet. Bazı cahil müslümanların (bu arada sivrilmeğe peşinde koşanların) gaflete eklenen kimi sebeplerle sünneti inkar ettikleri, aralarında bid’atların yayıldığı doğrudur. Ancak bunların kasden “tevhidi inkâr” seviyesine geldiğini söylemek güçtür.

5. Kasidenin 146. beytine de ilişen yazar, 23. sayfada şunları söylemiş: “Şimdi tekrar şiire dönelim. “Muhammed diye adlandırılmam benim adıma bir zimmettir. Ve o, halk içerisinde zimmimini en çok yerine getirendir.” İzleyen satırlarda da şirk ve küfür gibi ağır ithamlar olmadan beyti yalnızca şairinin cahilliğine vermiş. Gereğesini de “çünkü birazcık akla sahip olan bir kişi bilir ki,

---

18. Tevessül, s. 438.

bir kimsenin isminin peygamberinin ismine benzemesi, dinde ona uyduğu anlamına gelmez. Bu isim ona bir yarar sağlamaz. Resule tabi olmak isimden önce gelir. İsim benzerliği kişiyi asla kurtaramaz” diyerek açıklamıştır. Söyledikleri doğrudur. Gerçekten İslam’ın hedeflediği dünya ve ahiret mutluluğu ancak iman, ibadet, taat, ihlas, takva ve salih amellerle gerçekleşir. Bunların dışında bir mü’minin soyunun, adının Ahmet veya Muhammed olmasının kıymeti yoktur. Hz. Peygamber (s.) bu gerçeği “kimi ameli geri bırakırsa nesebi ileri götüremez” sözüyle vecizeleştirmiştir. Bu itibarla üzerinde durulan beyitte “Muhammed diye adlandırılmam benim adıma bir zimmettir” denilmiş olmasını cahilliğe hamletmek, ilk bakışta mazur görülebilir. Ancak beytin manası, bir önceki beyitle irtibatı sağlanarak ve “zimmet”in manası dikkate alınarak açıkça anlaşılmadan itirazda bulunmak da doğru olmaz.

Zimmet, sözlükte “ahid ve aman manasındadır ki bozulması zemmi (yerilmeyi) gerektirir. Kefalet manasına da gelir. Ve davet yiyeceğine denir”⁽¹⁹⁾. Bu manalardan hangisi yeğlenirse yeğlensin, beyitten çıkan mana doğru olacağı gibi az önce anılan ilkeye ters de düşmez. Söz gelimi, “zimmet” sözcüğüne ahid ve aman manası verilse, “adımın Muhammed oluşu nedeniyle benim ondan alınmış bir ahdim vardır. O ise ahidlerine halkın en fazla vefâkâr olanıdır” demek olur. Kefalet manası verilirse “ismimin Muhammed olması, benim için ondan bir kefalettir...” şekline girer. Ziyafet yemeği manası tercih edildiğindeyse “adımın Muhammed olması ondan bana bir ziyafettir” gibi incelikler taşıyan güzel bir biçim alır. O takdirde davetini düğün ziyafetine, kendini de ziyafet verene benzettiği bir sahîh hadisindeki nükteye de uygun düşer.

Öte yandan şarihlerin beyanına göre birinci mısraın başındaki “fe” ta’lîliye içindir. Önceki beyitteki “eğer ben günah işlersem ona olan ahdim bozulmaz. Bağlarım kopmaz” deyişinin nedenini açıklar.

Bunlar bir arada düşünüldüğü zaman her iki beyit şu anlama gelir. “Ben ne kadar günah işlesem de Hz. Peygamber (s.)’den Allah katında şefaât ümidim hiçbir zaman kesilmez. Ona olan sevgi bağlarım kopmaz. Çünkü ben onun ümmetindenim. Onun adını taşıma şerefiyle doluyum. Böyle olması, benim için ondan bir aman, bir ahid mesabesindedir. O ise ahidinden caymaz. İnsanlar içinde ahidine en fazla riayet eden odur. Bana olan ahidini vefa edeceğine ve kıyamet günü -Allah’ın izniyle- bana şefaâtçi olacağına dair umudum tamdır.” Nitekim şahirlerin verdiği mana da bu doğrultudadır. Bu cümleden olarak “... Çünkü ben, günah işlesem bile

19. Mütercim Asım Efendi, Kamus Tercümesi, İstanbul 1305 3/457.

Peygamberim Hz. Muhammed (s.)’den ahid ve amanım olduğundan Rahman olan Allah’ın rahmetinden ümidimi kesmem. Benim ahdim onunla adaş olmam, şerefli ismiyle adlandırılmamdır” manasında aşağı yukarı hepsi de birleşmişler gibidir.

Buna göre beyitten “adımın Muhammed olması benim için kurtuluş garantisidir” gibi bir mana çıkararak Busîrî’yi cahillikle suçlamak yerinde olmamıştır.

6. “Reddiye”nin devam eden sayfalarında kasidenin 153. beytine de ilişildiği görülüyor⁽²⁰⁾. Ardından yapılan itirazda şefaati de katarak, “dualarında, arzu ve ilticalarında bu gibi şfaatçiler edinenler müşrik olmuşlardır” deniliyor. (s. 26)

Beyit mana yönünden gayet açık olduğu halde yazar nasıl böyle bir iddiada bulunabilmiştir, anlaşılır gibi değildir. Bu itibarla tahlil edilerek yanlış noktalarının gösterilmesi için üzerinde durmak işi uzatmaktan başka bir fayda sağlamaz. O nedenle burada beytin doğru manası verilmekle yetinilecektir.

Şair Busîrî bahse konu beyitte “Ya Resûlallah! Diyör; benim yüzümden senin el-Kerîm olan Allah’ın el-Muntakim ismiyle tecellî edeceği Kıyamet gününde mevkiin daralmaz.” Yani, bana şfaat etmenle Allah Sübhâneh katındaki yüksek mevkiine bir noksanlık gelmez.

Görüldüğü üzere böylesine açık mana çıkan beyitten “dualarında şfaatçiler edinenler şirke düşmüşler, müşrik olmuşlardır” yargısına varmaya yol yoktur. O nedenle bu beyte de haksız yere itiraz edilmiş demektir.

Kasîde-i Bürde’ye Reddiye kitapçığının bundan sonraki kısımları, Kasîde-i Bürde’yi ve şairi el-Busîrî’yi eleştiren Abdurrahman b. Hasan gibilere cevap niteliğinde kaleme alınmıştır. Kitapçık hacminin yaklaşık dörtte üçü nisbetindeki bu kısımlarda şfaat, tevessül, tasarruf, gayb bilgisi, kabir ziyareti ve benzeri akait açısından son derece önemli kimi meselelere değinilmiştir. Verilen cevaplarda yalnızca İbn Teymiye, İbn Kayyimi’l-Cevziyye’nin görüşleri baz alınmıştır. Yapılan itirazlar, tekrar edelim, kasidenin bazı beyitlerindeki deyişlerin farklı bakış açısından yorumlanmasından kaynaklanmıştır. Hepsî de, aşağı-yukarı, buraya kadar üzerinde durulan görüşlerin tekrarı gibidir. Bunlara ayrı ayrı değinmek işi uzatmak olacağı gibi bir yarar da getirmez.

20. Bu beyit de Türkçeye feci bir yanlışla çevrilmiş. Birinci mısradaki “bî” nazmına “benimle” manası verilmiş. Halbuki “benim yüzümden” olmalıydı. İkinci mısradaki “el-erîm”e “soylu kişi”; “tecellâ”ya büyük bir ihtimalle “tehellâ” sanılarak “süslenir” denmiş. Böylesine feci yanlışların sonunda ikinci mısra “... soylu kişi muntakim ismiyle süslenir” şeklinde manalandırılmış. Oysa el-Kerîm, malum, esmâ-yı hüsnâdan biri. “Tecellâ”da, bilinen anlamıyla, tecellî demek. Buna göre doğru çeviri “el-kerîm olan Allah, el-Muntakim ismiyle tecellî ettiği vakit senin bana şfaat etmen Allah katındaki yüksek mevkiine darlık, noksanlık getirmez” olmalıydı.

Son olarak Şu önemli noktayı vurgulanması faydadan hali değildir. Kaside-i Bürde'ye reddiye kitapçığının yazılma nedeni olarak gösterilen "Resulullah'ı hristiyanların Meryemoğlu İsa'yı övdükleri gibi övbe" değil Busîrî gibi tasavvuf neşvesinden nasibini almış bir alimin, sıradan bir müslümanın dahi yapacağı bir iŐ değildir. Yukarıda da değinildiği üzere, hiçbir müslüman Hz. Peygamber (s.)'i methederken insânî nitelikler sınırını asla aşmaz. Sözüün geliŐi Cenâb-ı Hak Kur'an-ı Kerim'de onu "müminlere karşı Őefkatli ve merhametli olma (bi'l-Mu'minîne Ra'ûfun Rahîm vasfıyla nitelemiştir⁽²¹⁾). Bu hakikati bilen ve bilmeyen tüm müslümanlar, mutlak olarak er-Rahman ve er-Ra'ûf olan tek varlığın Allah Sübhâneh olduğu; Hz. Peygamber (s.)'in ise yalnızca dünya hayatında mü'minlere karşı Őefkatli ve merhametli davranmayı insani bir nitelik olarak taŐıdıęı inancı içinde kalmaya özen gösterirler. Resulullah'tan bahsederken, onun üstün niteliklerini, yüksek ahlakını, benzersiz meziyetlerini, eşsiz hasletlerini dile getirirken bu sınırı aŐmamayı imanlarının gereği bilirler. Onun Kıyamet günü -Allah'ın izniyle- Őefaatçi olacağı ümidini taŐırlar. Bu ümit ona olan sevgi bağlarını güçlendirir. Saygılarını ziyadeleŐtirir. Ona olan sevgi, muhabbet, aŐka dönünce iman kemale erer. Allah aŐkına giden yollar bir bir açılmaya baŐlar. Gönlü Allah Resulü (s.)'in aşkıyla dolu samimi mü'minlerin hedefleri de bu değil midir?

---

21. Tevbe Suresi, 128.